

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce
Bibliofilie
Tereza Kohoutová

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Katedra Designu
Studijní program: Design
Studijní obor: Ilustrace a grafický design
Specializace: Ilustrace

Diplomová práce
BIBLIOFILIE
BcA. Tereza Kohoutová

Vedoucí práce: prof. akad. mal. Mikoláš Axmann

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo zpracovala samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2019

.....

podpis autora

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu diplomové práce prof. akad. mal. Mikoláši Axmannovi za podnětné rady v průběhu tvorby, také za vedení a osobní přístup v čase celého studia.

OBSAH

1	1 POPIS PŘÍPRAVY A REFLEXE VLASTNÍ TVORBY	8
2	PODROBNÝ POPIS DÍLA	10
2.1	Výběr tématu, sestavování textu	10
2.2	Technologická specifika.....	11
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	14
	RESUMÉ.....	15
	SEZNAM PŘÍLOH.....	16

1 POPIS PŘÍPRAVY A REFLEXE VLASTNÍ TVORBY

Vzhledem k mému předešlému středoškolskému studiu restaurování knihtisku a bakalářskému studiu oboru Kniha a tvarování papíru, byl pro mne výběr tématu Bibliofilie poměrně předvídatelnou automatickou volbou. Díky studiu na vysoké škole se mi otevřel nový svět volných výtvarných technik a s tím možnost tvorby pocitových ilustrací s trochou nadhledu ve vztahu k textu. Zároveň tu zůstává přítomné i knihařské řemeslo, které je stále mou nejpřirozenější fází celého zpracování. Téma jsem si zvolila kvůli svobodě prostoru, který otevírá svět příběhů a zpracování témat, a to vše při plném respektu k síle knihy a dopadu na čtenáře. Dětská ilustrovaná kniha neklade meze ve výtvarném pojetí, ani v jejím zpracování. Snažila jsem se, aby byla kniha prostor pro zastavení se a ponoření do barevného víru představivosti. To proto, aby se lehce četla a chápala začínajícím čtenářům. Pokud by kniha dokázala čtenáře vtáhnout do svého příběhu, bude to jedna z nejdůležitějších chvil. Především v dnešní době, kdy máme vše v pohyblivé a jednoduše ovladatelné formě. Je důležité udržet svět dětské knihy v různorodé podobě, tedy i tištěné. Každý si tak může najít svého favorita. Tématem počínaje a výtvarným zpracováním konče.

Pokusila jsem se vystavět vlastní příběh, který se bude opírat o reálné postavy a reálná místa, avšak s pohádkově nadsázkovým dějem. Snažila jsem se skutečnost vnímat jiným pohledem. Proč by obyčejné věci, které máme běžně kolem sebe doma, na zahradě, či u babičky, nemohly žít svým životem? Pro dobrodružství není potřeba jezdit na druhou stranu planety, je potřeba jen otevřít oči a zapojit fantazii. Nevšednost totiž najdeme na každém kroku. Členem rodiny se tak může stát kdokoliv nebo cokoliv, ani nemusí mít nutně ruce a několikery nohy. Dětský čtenář tohle všechno chápe, a co víc, přijímá to naprosto čistě a se zájmem, případně jasně odmítne nesmyslnost počínání ožvlého předmětu. Může tu ale i přes odmítnutí zůstat pocit potřeby prozkoumat nesrovnalost, pro který si čtenář příběh o tašce na kolečkách přečte. Právě taška na kolečkách je hlavní postavou mého příběhu. Tuto tašku už po léta potkáváme všude kolem nás. Je spousta druhů takových tašek a slouží k různým účelům. Já jsem se držela klasické tašky na kolečkách, tašky, kterou pokud nemáme doma, mají ji naši rodiče, či prarodiče a nejčastěji

ji potkáváme jako tašku nákupní. Je to pomocník, díky kterému naše babičky vždy vařily ty nejlepší nedělní obědy. Pokud však taška žije se svou rodinou kousek od města, může o prázdninách nosit i spousty zajímavějších věcí než je jen běžný nákup.

Vznikl příběh o nákupní tašce, která žije se svou rodinou v malém domku za městem. Tráví čas s malým Fanoušem, jeho babičkou Tondou, dědečkem Františkem a zvířaty. Taška nosí různé předměty podle toho, s kým zrovna tráví čas. Velký úložný prostor, který nákupní taška má, připomíná obrovské břicho a od této představy se odvíjí příběh knihy. Taška zbožňuje věci, které vozí. S radostí ochutnává všechny nové tvary, chutě, barvy a vůně. Toto ochutnávání ji baví tolik, že jednoho dne sní dědečka Františka i s jeho meruňkovými knedlíky, které ještě neochutnala. Taška sice ví, že si některé věci schovává pro sebe, protože jí chutnají a líbí se jí, ale ve chvíli, kdy zjistí, kam se dědeček poděl, uvědomí si, že její neřest už škodí i ostatním a sama sebe se lekne. Je odsouzena k pověšení do kůlny a k výplachu v potoce. Naštěstí při výplachu dědeček vypluje z tašky ven na svém meruňkovém knedlíku a vše se vrátí do normálního koloběhu.

2 PODROBNÝ POPIS DÍLA

2.1 Výběr tématu, sestavování textu

Po výběru tématu Bibliofilie jsem se svým zpracováním chtěla věnovat obyčejným okamžikům, věcem, prostorům a vnitřním fantazijním příběhům, které se v různých situacích mohly odehrávat. Vždy mě zajímalo, jaká je život vedly věci, které jsem dostala, podělila, našla, nebo mi vyrostly na zahradě. Co asi vyprávějí za příběh a já ho neslyším, protože jsem člověk a můj sluch je omezen pouze na určitou škálu zvuků. Jestli si vypráví mezi sebou, zda si rozumí s veškerým okolím, které já neslyším. Pro mnoho lidí, ale zůstávají nepohyblivé, nekomunikující, mrtvé. K některým předmětům však chováme určitou náklonnost, a to z různých důvodů. Na svetr jsme zvyklí už po léta a nekouše. Květiny nám voní, otáčí se za sluncem a mají překrásné barvy. Na svůj buclatý hrníček nedáme dopustit, protože s námi přežil celé roky, pokaždé nám udělal příjemnější ráno. A hlavně má prasklinu po dědovi. S předměty se však děje něco zvláštního. Pokud je přesunujeme, pozorujeme a chvíli nad nimi bádáme. Vědomě nevědomě vnímáme jejich vlastní život. Ať už díky nám, nebo prostě samy od sebe, se pohybovat dokáží. Dokáží udělat kompozici a mohou tak mezi sebou komunikovat. Mluví i s námi pokud trochu chceme, máme fantazii a necháme se unést ze všedního světa. Začala jsem tedy skicovat různá místa, prostory, postavy a barevná pojetí obyčejných předmětů. Z těchto měl pak být v budoucnu vystavěn příběh knihy samotné. Zapisovala jsem si k jednotlivým situacím krátké komentáře právě viděného nebo případně i zvuků, barev a vůní okolo. Už při výběru tématu jsem si byla skoro jista cílovou skupinou pro mou knihu, a to dětmi mladšího školního věku. Děti mladšího školního věku se už posunuly od konkrétního myšlení k abstrahujícímu, proto jsou schopné kriticky vyhodnotit přijaté informace a dále je rozvíjet. Znamená to tedy, že jejich kritické myšlení je může dovést ještě dál, než kam došel příběh samotný. Vytvoří tedy prostor pro další přemýšlení a fantazii. Chtěla jsem se vyhnout možnostem únavy a námahy, které někteří začínající čtenáři mají při větších textových polích, a tím mohou o četbu ztratit zájem. Věděla jsem tedy, že v knize bude především prostor pro ilustraci.

Pomalou se začala formovat představa celku knihy jako takové, spojení přemýšlení nad obyčejnými věcmi a barevným, obrazovým světem. Potřebovala jsem jen hlavní postavu, od které se příběh rozvine.

2.2 Technologická specifika

Ilustrace

V průběhu semestru jsem skicy a popisky konzultovala s vedoucím práce prof. akad. mal. Mikolášem Axmannem. Bylo pro mne totiž velkou otázkou výtvarné zpracování. Původní skicy jsem prováděla mastným pastelem, akvarelem doprovázenými proškrabávaním a linií grafitu. Dále jsem vyzkoušela rytí do plexiskla, rytí do pevných folií, či hlazeného papíru s následným kolorováním. Tato kombinace různých technik mi umožňovala odkrývat, nebo přidávat vrstvy obrazového pole. Avšak stále tomu chyběla potřebná hloubka a uchopení techniky rytí s větší zemitostí. Díky konzultacím jsem si osvojila novou výtvarnou techniku, zpracování původních skic. Podkladový materiál skic jsem upravovala tak, aby šel mnohonásobně více prorývat, než je tomu u vrstev mastného pastelu a kresby.

Začala jsem zkouškami na papíry různých barev, ražeb a gramáží. Ve finálním provedení jsem zůstala u papíru Tiziano 015 marina ve 160g. Jeho ražba lehce držela voskovou vrstvu a barevnost vhodně podkreslovala prorývané části ilustrací. Na papír jsem nanášela vrstvu včelího vosku, který byl rozpuštěn v různém poměru s terpentýnem. Zde mě čekalo dlouhé zkoušení poměrů vosku a terpentýnu. Hmota na papíře musela držet v jedné vrstvě, nepropíjet se a zároveň být lehce vyhladitelná do ztracena, tak aby vytvořila podklad pro druhou barevnou vrstvu. Směs vosku a terpentýnu se v tekutější formě používá pro přírodní ošetření dřeva. Pro voskování kartonu bylo nakonec nejvhodnější pevnější skupenství, kdy vosk vytvořil hmotu podobnou plastelině. Takto upravený vosk pak zanechával stopy na papíře a čistým hadrem se dal jednoduše vyleštit do ztracena. Vosk jsem nemusela oproti tekutějším variantám nechávat zavadnout. Pro dostatečné dosušení a přípravu před nanesením barevné vrstvy akrylátu jsem plochu zapudrovávala. Dětský zásyp mi kvalitně nahradil funkci mastku. Po zaprášení celé plochy

jsem mohla vybrat barevné vrstvy podle požadované ilustrace. Nanášení šlo zároveň přizpůsobit potřebám ilustrace. Použitím hrubého štětce vznikaly drobné bublinky, které pak v hustém akrylátu zůstávaly viditelné. Dále jsem nanášela barevný podklad houbičkami, štětkami, štětci, hadry a dlaněmi. Na některá místa ilustrací jsem velké čerstvé vrstvy akrylátu otiskovala do čisté plochy, aby vznikly nerovnosti nahromaděného pigmentu. Takto připravený podklad jsem nechala uschnout a poté přidávala další vrstvy. Další vrstvy tvořily akryláty, tempery, akvarelové barvy, pastelky Stabilo Woody, mastný pastel, grafit a pastelky. Při tvorbě ilustrace jsem kromě barevného ladění jednotlivých vrstev musela zároveň odhadnout, jak se která vrstva zachová při rytí. Tudíž jsem používala například stejný odstín žluté, jak v temperě pro lepší škrabání, tak v akrylu pro jednoduché sloupávání. Ke zmíněnému prorývání jsem používala mnoha nástrojů s různým profilem, jako jsou rytec na suchou jehlu, knihařská kostka, nůž, špachtle a řezák při odlupování akrylátu. Na závěr jsem prokreslovala detaily ilustraci klasickými pastelkami a zároveň pastelkami Stabilo Woody. Pastelky Stabilo Woody mají výhodu v silném tahu, který má velmi plnou a sytou barevnost. Zároveň se dá místy připojit k akvarelu, aby se odstín lehkých akvarelových ploch nápadně nelišil od barevného zpracování kresby, pokud to nebylo žádoucí. Jsou to pastelky zároveň vodorozpustné.

Písmo

Po zpracování ilustrací jsem tiskala písmo, které má funkci propojení běžného textového pole a ilustrací. Natiskla jsem si tedy zvětšené písmo Cambria, které jsem při grafické úpravě použila v textových polích a prořezala si šablonu. Tupováním pomocí houbiček a tupovacím tamponem vznikla barevná abeceda. Další obrazová vrstva podporující děj ilustrace. Písmo zdůrazňuje jednotlivé slovní hříčky jako názvy ilustrací či důležité chvíle, výkřiky a fakta v ději.

V závěrečné fázi, před tvorbou knižní vazby, jsem knižní blok upravovala v grafických programech. Ilustrace a písmo jsem skenovala, následně pak vkládala do dokumentu a spojovala s textem celého příběhu. Textová pole jsou vysazena s ohledem na začínající čtenáře patkovým písmem Cambria o velikosti 16 b. s meziřádkovým prokladem 24 b. pro lepší čitelnost. Kniha tak obsahuje ručně tištěný text dobře čitelný

i pro první třídu, tedy děti, které se učí číst genetickou metodou. Ilustrace totiž nabízí možnost si poskládat slova po písmenech. Klasický text si mohou číst zase děti, které se učí tradiční analyticko-syntetickou metodou, tedy po slabikách. Čtenářská pregramostnost se odvíjí od vzbuzení zájmu o knihu na koleni rodiče. Od vyprávění nad barevnou ilustrací po vlastní dovednost čtení.

Papír

Pro knižnicí celek jsem volila papír POP-SET 170g. Hledala jsem barevnost papíru, která by nepůsobila uměle, zanechala ilustrace v jejich intenzitě a dobře přijal následný digitální tisk. POP-SET je vhodný pro ofsetový tisk, sítotisk, laserový tisk, inkjetový tisk, kopírování. Vyšší gramáž je volená záměrně pro lehčí uchopení a manipulaci při listování. Stejná barevnost náleží i předsádkám. Ty jsou však podle pravidel vyšší gramáže než papír v knižním bloku. Pop set s gramáží 240g udrží poměrně těžký knižní blok a zamezí tak předčasnému borcení hřbetu i při méně šetrné manipulaci.

Vazba

Vazbu jsem volila šitou s celopapírovými deskami a přebalem. Ač vím, že vzhledem k velikosti a vyznění ilustrací bych mohla volit vazbu harmonikovou, která má velkou výhodu především v nezakrývání středové části v místě hřbetu. Prioritní však pro mě byla pevnost vazby, kterou harmoniková vazba nemá. Vazba je šita na plátěné proužky, které ještě před přidáním gázy upevňují a stahují všech deset složek pevně k sobě. Zároveň po dobrém zaklížení drží hřbet v rovině. Kapitálky a záložku jsem barevně volila podle dominantní barvy v knižním celku. Tedy barvu, kterou nosí jak Fanouš z příběhu, tak i nákupní taška samotná. Desky knižní vazby jsou zhotovené z kaširované lepenky s potahem papíru pop set 120g pro zachování stejného materiálu v celé vazbě. Přebal je stejné gramáže jako potah desek. Výsledkem mé práce jsou tedy tři kusy ručně šité knižní vazby o rozměrech 220mm x 250mm. Určené jsou především pro děti mladšího školního věku.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. Milada Rezková, Neboj, Neboj! – Velká kniha o strachu nejen pro malé strašpytle,
1. vydání Praha: Ynachi 2017
ISBN: 978-80-906930-1-2
2. Radůza, Čáp nejní kondor, 1. Vydání Praha: Kosmas
ISBN: 978-80-906330-0-1
3. Ivan Diviš, Říkadla a kecadla, 1. vydání Praha: Baobab 2004
ISBN: 80-903276-5-6
4. Tom Robbins, P jako Pivo, 1. Vydání Praha: Argo 2009
ISBN: 978-80-257-0232-1
5. Jiří Dědeček, O princezně Hryzeldě, 1. Vydání Praha: Limonádový Joe
ISBN: 978-80-905624-9-3
6. Petr Nikl, Pohádka o Rybitince, 2.vydání Praha: Meandr 2008
ISBN: 978-80-86283-60-9
7. Rudo Sloboda, Jak jsem se stal mudrcem, 1. Vydání Praha: Paseka
ISBN: 978-80-7432-288-4

RESUMÉ

The topic of my thesis is Bibliophilia. The author's book is intended for children of younger school age. So I elaborated the author's text accompanied by illustrations on the given topic, digitally modified the appearance of the book block and put it all together by hand-sewn book binding on the dimensions 220mm x 250mm. I chose the technique of scratching the individual color layers to illustrate illustrations. The paper waxing method has helped me for the first layer of acrylate and subsequent scratching. Wax allowed sandwich layering. The illustration was supplemented by a template print of the selected font. The classic typography of the story's text was complemented by the text linking the color and technique of the two books. Then I digitally processed the book block and printed it on the chosen Pop-set paper with the weight of 170. I chose the binding by hand sewn on canvas strips, for its strength during frequent manipulation. I would like to contribute to the growing children's book scene. In this way, you can prepare a book with space for the fantasy, game, critical thinking and classic reading. The young reader is able to evaluate the submitted topic. He has a choice if he wants to think about the things around him, or he thinks the talking subject is nonsense.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1.

Materiál pro přípravu ilustrací

Příloha 2.

Materiál pro přípravu ilustrací

Příloha 3.

Materiál pro přípravu ilustrací

Příloha 4.

Příprava ilustrací

Příloha 5.

Příprava ilustrací

Příloha 6.

Materiál pro tvorbu ilustrací

Příloha 7.

Příprava ilustrací

Příloha 8.

Příprava ilustrací

Příloha 9.

Příprava ilustrací

Příloha 10.

Příprava ilustrací

Příloha 11.

Pomůcky pro vyhotovení ilustrací

Příloha 12.

Pomůcky pro vyhotovení ilustrací

Příloha 13.

Tvorba ilustrací

Příloha 14.

Tvorba ilustrací

Příloha 15.

Pomůcky pro zpracování knižního bloku

Příloha 16.

Fáze bigování knižního bloku

Příloha 17.

Fáze šití knižního bloku

Příloha 18.

Fáze zhotovení desek na knižní blok

Příloha 19.

Fáze lisování knižního celku

Příloha 20.

Výsledek dipomové práce

Příloha 21.

Výsledek diplomové práce

Příloha 22.

Výsledek diplomové práce

Příloha 23.

Výsledek diplomové práce

Příloha 1.

Materiál pro přípravu ilustrací



Příloha 2.

Materiál pro přípravu ilustrací



Příloha 3.

Materiál pro přípravu ilustrací



Příloha 4.

Příprava ilustrací



Příloha 5.

Příprava ilustrací



Příloha 6.

Materiál pro tvorbu ilustrací



Příloha 7.

Příprava ilustrací



Příloha 8.

Příprava ilustrací



Příloha 9.

Příprava ilustrací



Příloha 10.

Příprava ilustrací



Příloha 11.

Pomůcky pro vyhotovení ilustrací



Příloha 12.

Pomůcky pro vyhotovení ilustrací



Příloha 13.

Tvorba ilustrací



Příloha 14.

Tvorba ilustrací



Příloha 15.

Pomůcky pro zpracování knižního bloku



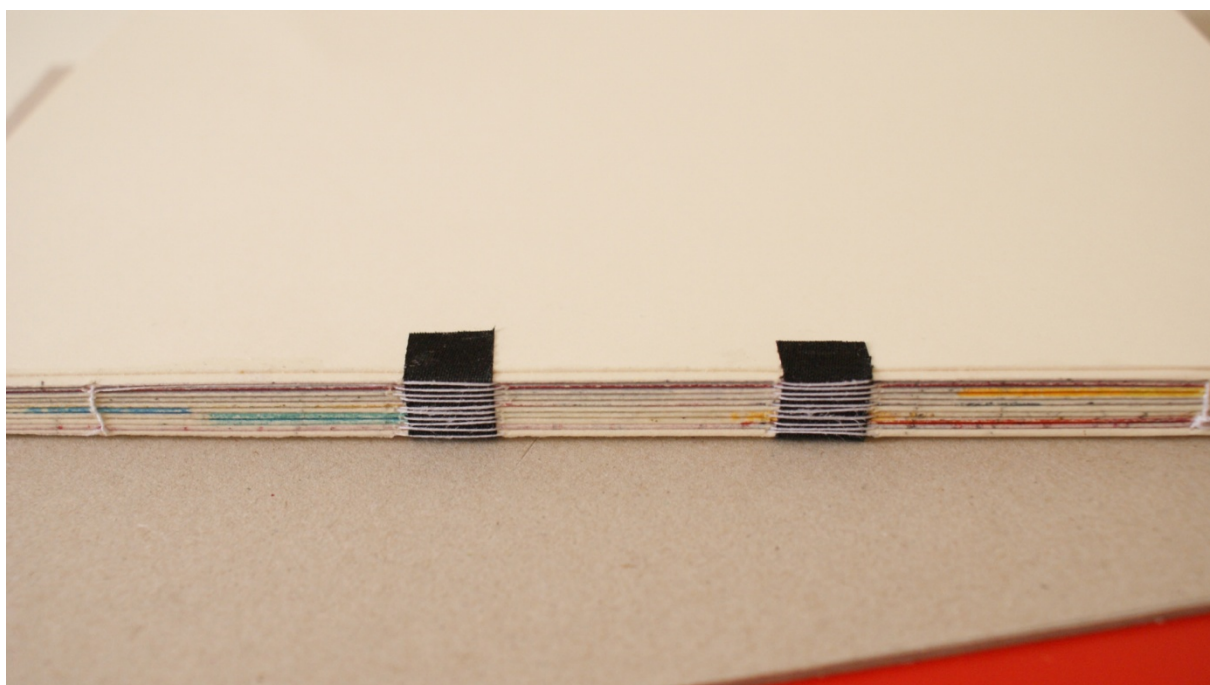
Příloha 16.

Fáze bigování knižního bloku



Příloha 17.

Fáze šití knižního bloku



Příloha 18.

Fáze zhotovení desek na knižní blok



Příloha 19.

Fáze lisování knižního celku



Příloha 20.

Výsledek diplomové práce



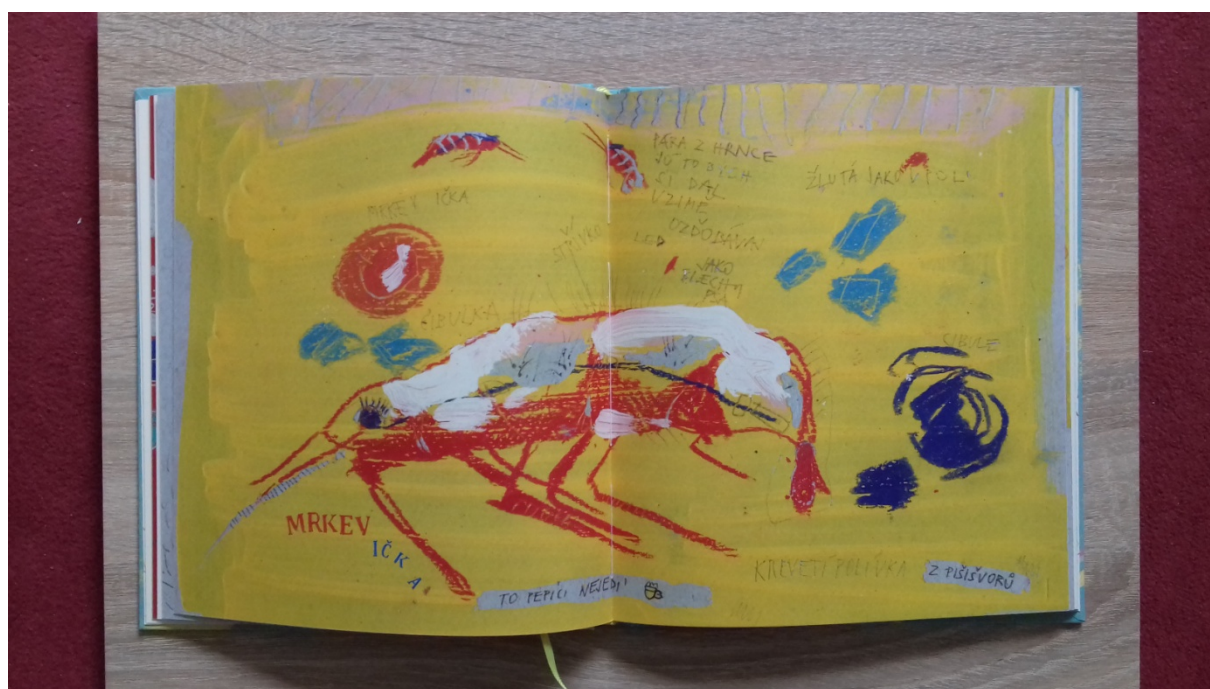
Příloha 21.

Výsledek diplomové práce



Příloha 22.

Výsledek diplomové práce



Příloha 23.

Výsledek diplomové práce

